

ISSN 2308-3220
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

**Проблеми
безперервної медичної
ОСВІТИ та НАУКИ**

3
2015

Проблеми безперервної медичної освіти та науки

Щоквартальний науково-практичний журнал

Журнал є правонаступником попереднього, заснованого в 2000 р. Свідоцтво про державну перереєстрацію: сер. КВ № 12762-1646 Р від 05.06.2007 р.

Засновник — ХМАПО, свідоцтво про державну реєстрацію: сер. КВ № 17585-6435 Р від 17.03.2011 р.

Журнал включено до затвердженого ВАК України переліку видань з медичних наук (постанова Президії ВАК України від 31.05.2011 р. № 1-05/5, Бюлетень ВАК України № 7, 2011) для опублікування результатів дисертаційних робіт.

3 [19] 2015

Рекомендовано до друку Вченою радою
Харківської медичної академії післядипломної освіти
(протокол № 7 від 19 червня 2015 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор: О. М. Хвисьюк (д-р мед. наук, проф.)

Заступники головного редактора: О. П. Волосовець (чл.-кор. Нац. акад. мед. наук України, д-р мед. наук, проф.), Ю. В. Вороненко (акад. Нац. акад. мед. наук України, д-р мед. наук, проф.)

Науковий редактор: Б. М. Даценко (д-р мед. наук, проф.)

Відповідальний секретар: О. О. Рожнов (канд. мед. наук, доц.)

Редакційна колегія: М. А. Власенко (д-р мед. наук, проф.), Г. І. Гарюк (д-р мед. наук, проф.), А. М. Гольцев (акад. Нац. акад. наук України, д-р мед. наук, проф.), Є. М. Горбань (д-р мед. наук, проф.), О. В. Грищенко (д-р мед. наук, проф.), Ю. А. Дьомин (д-р мед. наук, проф.), М. О. Корж (д-р мед. наук, проф.), В. С. Крутько (д-р мед. наук, проф.), В. Г. Марченко (д-р мед. наук, проф.), В. М. Мороз (акад. Нац. акад. мед. наук України, д-р мед. наук, проф.), В. Ф. Москаленко (акад. Нац. акад. мед. наук України, д-р мед. наук, проф.), В. В. Ніконов (д-р мед. наук, проф.), О. К. Попсуйшапка (д-р мед. наук, проф.), С. М. Ромаєв (д-р мед. наук, проф.), М. І. Хвисьюк (д-р мед. наук, проф.), О. А. Цодікова (д-р мед. наук, проф.), І. З. Яковцов (д-р мед. наук, проф.)

РЕДАКЦІЙНА РАДА

О. В. Більченко (д-р мед. наук, проф.), П. В. Волошин (д-р мед. наук, проф.), О. Я. Гречанина (чл.-кор. Нац. акад. мед. наук України, д-р мед. наук, проф.), І. М. Гришин (акад. Нац. акад. мед. наук України, д-р мед. наук, проф. (Білорусь)), Ю. І. Губський (чл.-кор. Нац. акад. мед. наук України, д-р мед. наук, проф.), Г. В. Дзяк (акад. Нац. акад. мед. наук України, д-р мед. наук, проф.), Д. І. Заболотний (акад. Нац. акад. мед. наук України, д-р мед. наук, проф.), П. М. Зубарев (д-р мед. наук, проф. (Росія)), В. М. Коваленко (акад. Нац. акад. мед. наук України, д-р мед. наук, проф.), В. Г. Ковешников (д-р мед. наук, проф.), М. М. Коренєв (д-р мед. наук, проф.), В. І. Кривобок (канд. мед. наук, доц.), В. Ф. Куліковський (д-р мед. наук, проф. (Росія)), А. О. Лобенко (акад. Нац. акад. мед. наук України, д-р мед. наук, проф.), О. Ю. Майоров (д-р мед. наук, проф.), Н. Г. Малова (д-р мед. наук, проф.), О. С. Никоненко (чл.-кор. Нац. акад. мед. наук України, д-р мед. наук, проф.), Б. А. Рогожин (канд. мед. наук, доц.), М. Д. Тронько (акад. Нац. акад. мед. наук України, д-р мед. наук, проф.), В. І. Цимбалюк (акад. Нац. акад. мед. наук України, д-р мед. наук, проф.)

PROBLEMS
OF UNINTERRUPTED
MEDICAL TRAINING
AND SCIENCE

is published 4 times a year
Founded in 2000

ЗАСНОВНИК, ВИДАВЕЦЬ

Харківська
медична академія
післядипломної освіти

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ

Харківська медична академія
післядипломної освіти,
вул. Корчагінців, 58,
61176, м. Харків, Україна

Тел. редакції:
(057) 711-35-56,
(057) 711-80-29

Факс: (057) 711-80-25

E-mail:

academizdat@med.edu.ua

Сайт журналу:

<http://www.promedosvity.in.ua/>

Журнал включено
до міжнародної
наукометричної бази
Google Scholar

ISSN 2308-3220

Передплатний індекс — 89215

© ХМАПО
Журнал «Проблеми безперервної
медичної освіти та науки», 2015 р.

ЗМІСТ

ПОЛІТИКА ТА СТРАТЕГІЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

- О. М. Хвисьюк, В. Г. Марченко,
О. А. Цодікова, О. М. Корж*
ОБҐРУНТУВАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ
СИМУЛЯЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА
ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ СТУПІНЧАТОЇ
СИСТЕМИ ПРАКТИЧНО-ОРІЄНТОВАНОГО
НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ ЗАГАЛЬНОЇ
ПРАКТИКИ-СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ.6

МЕДИЧНА ОСВІТА

- І. А. Васильєва*
ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
У ВИКЛАДАННІ КУРСУ ЗА ВИБОРОМ
СТУДЕНТАМ СТАРШИХ КУРСІВ МЕДИЧНОГО
ФАКУЛЬТЕТУ ТА ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ10
- Л. О. Іваніщенко*
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАЛЬНОГО
ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ
ОРТОПЕДИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ.13
- В. В. Шухтін*
ІННОВАЦІЇ У МЕТОДОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ
ДЕРМАТОВЕНЕРОЛОГІЇ СТУДЕНТАМ
МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ16
- О. В. Боброва*
ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ19
- А. О. Жамба*
ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДУ
ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАННЯ В НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ПРОЦЕС ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТА
«КЛІНІЧНА ФАРМАКОЛОГІЯ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ 22
- О. В. Подаваленко*
ГІГІЄНО-ЕРГОНОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІДЛІТКІВ,
ЯКІ ОПАНОВУЮТЬ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ-РАДІОТЕХНІКІВ.25

POLICY AND STRATEGY IN THE AREA OF HEALTHCARE

- O. M. Khvitsyuk, V. G. Marchenko,
O. A. Tsodikova, O. M. Korgh*
THE SUBSTANTIATION OF SIMULATION
TECHNOLOGIES IMPLEMENTATION
AT THE POSTGRADUATE STAGE
OF THE GRADED SYSTEM
OF PRACTICE-ORIENTED EDUCATION
FOR GENERAL MEDICINE DOCTORS.6

MEDICAL EDUCATION

- I. A. Vasylieva*
THE OPTIMIZATION OF THE EDUCATIONAL
PROCESS IN ELECTIVE COURSE TEACHING
FOR MEDICAL SENIOR STUDENTS
AND MEDICAL INTERNS.10
- L. O. Ivanischenko*
INNOVATIVE TECHNOLOGIES
OF THE EDUCATIONAL PROCESS
IN THE TEACHING OF PROSTHETIC DENTISTRY13
- V. V. Shyukhtin*
INNOVATIONS IN TEACHING METHODOLOGY
OF DERMATOLOGY AND VENEREOLOGY
FOR STUDENTS OF MEDICAL UNIVERSITIES16
- O. V. Bobrova*
APPLICATION OF INNOVATIVE
METHODS IN THE TRAINING
OF MEDICAL INTERNS.19
- A. O. Zhamba*
IMPLEMENTATION OF METHODS
OF INTERACTIVE STUDY TECHNOLOGIES
IN THE SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL
PROCESS OF TEACHING THE SUBJECT
"CLINICAL PHARMACOLOGY FOR STUDENTS" 22
- O. V. Podavalenko*
HYGIENE-ERGONOMIC FEATURES
OF THE PROFESSIONAL LEARNING OF
ADOLESCENTS ACQUIRING SPECIALITIES
OF JUNIOR SPECIALISTS IN RADIO ENGINEERING ... 25

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДУ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТА «КЛІНІЧНА ФАРМАКОЛОГІЯ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ

Канд. мед. наук А. О. Жамба

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

Розглянуто впроваджені інтерактивні методики викладання у студентів предмета «Клінічна фармакологія». Висвітлено один з ефективних та активних методів навчання — ділову гру. Цей метод допомагає активізувати мислення студентів, розкриває потенціал кожного студента, котрий може продіагностувати свої можливості самостійно, а також спільно з рештою учасників, і дає змогу ефективно оцінити ці знання викладачем.

Ключові слова: інтерактивні методики, ділова гра, студенти.

ВНЕДРЕНИЕ МЕТОДА ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ В НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС ПРЕПОДАВАНИЯ ПРЕДМЕТА «КЛИНИЧЕСКАЯ ФАРМАКОЛОГИЯ» ДЛЯ СТУДЕНТОВ

Канд. мед. наук А. О. Жамба

Рассмотрены внедренные интерактивные методики преподавания студентам предмета «Клиническая фармакология». Освещена одна из эффективных и активных методов обучения — деловая игра. Данный метод позволяет активизировать мышление студентов, раскрывает потенциал каждого студента, который может продиагностировать свои возможности самостоятельно, а также совместно с другими участниками, и позволяет эффективно оценить эти знания преподавателем.

Ключевые слова: интерактивные методики, деловая игра, студенты.

IMPLEMENTATION OF METHODS OF INTERACTIVE STUDY TECHNOLOGIES IN THE SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL PROCESS OF TEACHING THE SUBJECT "CLINICAL PHARMACOLOGY" FOR STUDENTS

A. O. Zhamba

Implemented interactive methods of teaching of students the subject «Clinical Pharmacology» are considered in the article. One of the most effective and active methods of training — role play is described. This method makes it possible to activate the students thinking, reveals the potential of each student, which can diagnose their potential individually and in joint activities with other members and enables to assess this knowledge effectively by teacher.

Keywords: interactive methods, role play, students.

Метою викладання дисципліни «Клінічна фармакологія» є навчити майбутнього лікаря основам ефективної та безпечної індивідуалізованої фармакотерапії шляхом оволодіння знаннями фармакокінетики і фармакодинаміки, взаємодії та побічної дії основних груп лікарських засобів (ЛЗ), їх зміни в разі патології різних органів і систем та раціонального вибору ЛЗ за різних захворювань [3]. Студент має навчитися:

- дотримуватися правил етики та деонтології, розв'язувати комплекс завдань, пов'язаних зі стосунками лікаря, клінічного фармацевта та хворого;
- аналізувати результати спостережень фармакокінетики та фармакодинаміки ЛЗ;
- вибирати необхідний комплекс методів спостереження для оцінки фармакодинамічних ефектів ЛЗ та інтерпретувати отримані дані або вибирати методи адекватного контролю за ефективністю та безпекою лікування;

- передбачити ризик розвитку побічної дії ЛЗ;
- заповнювати карту-повідомлення (форма 137/о) про побічну дію лікарських засобів;
- проводити адекватний вибір та призначати найефективніші та найбезпечніші ЛЗ;
- визначати оптимальний режим дозування, вибирати лікарську форму, кратність та тривалість уведення ЛЗ.

Отже, нині існує потреба не просто підготувати молодих спеціалістів, а й навчити їх оволодівати новітніми технологіями та сучасними знаннями, що стане можливим за умови поєднання традиційного викладу матеріалу та вдалого вибору освітньої технології — стратегії, пріоритетів, системи взаємодії та стилю співпраці викладача зі студентами на практичних заняттях [4].

Мета роботи — удосконалення методів інтерактивних технологій навчання в науково-педагогічному процесі викладання предмета

«Клінічна фармакологія» для студентів медичного факультету.

Упровадження інтерактивних методик навчання в навчальний процес сприяє ліпшому засвоєнню матеріалу та допомагає зацікавити студента [1]. На такому практичному занятті студент стає активним учасником творчого процесу, а викладач — координатором дії.

Тому в практичні заняття ми активно впроваджуємо інтерактивні методики викладання, а саме неімітаційні й імітаційні. Як неімітаційний метод активного навчання пропонуємо студентам такі елементи: проблемна лекція, лекція вдвох, лекція з запланованими помилками, лекція — прес-конференція, евристична бесіда, навчальна дискусія, самостійна робота з літературою, семінари, дискусії. У навчальному процесі також застосовуємо різні методи імітаційного навчання: ділові та рольові ігри, медичні ситуації та завдання, ситуаційне інсценування різної діяльності, колективна розумова діяльність — «мозковий штурм».

Методи активного навчання можуть залучатися на різних етапах навчального процесу: подання інформації, розкриття проблематики теми на початку пари — можливе у вигляді проблемної лекції, евристичної бесіди, навчальної дискусії тощо; на етапі контролю знань (закріплення), можуть бути використані такі методи, як колективна розумова діяльність, тестування, корекція листів призначення; для формування професійних умінь, навичок на основі знань можливе використання модельованого навчання, ігрових й неігрових методів. В основі активних методів лежать: діалогове спілкування, яке передбачає активну взаємодію як між викладачем і студентами, так і між самими студентами під час заняття; така передумова спонукає до відкритого зворотного зв'язку, що забезпечує обов'язкове висловлення свого розуміння клінічної ситуації кожним студентом; у процесі діалогу розвиваються комунікативні здібності; уміння розв'язувати питання колективно; розвивається професійна мова студентів; а метод експериментування спонукає до пошуку студентами нестандартних підходів щодо вирішення клінічних ситуацій; важливим є те, що в методичний процес ініціюється принцип рівності позицій, коли викладач не намагається нав'язувати студентам своєї думки, а всі разом ідуть дорогою пізнання, а також студент має змогу побувати в ролі лідера.

Одним з найефективніших активних методів навчання є ділова гра [2]. Установлено, що під час викладання матеріалу в такій формі засвоюється близько 90 % інформації та змушує студентів бути активними. Цей метод спонукає до підвищення кваліфікації, моделювання майбутньої професійної діяльності з метою самостійного прийняття рішень, оцінки ефективності та безпечності терапії і дає змогу аналізувати конкретні дії в різних медичних ситуаціях.

Педагогічна суть ділової гри — активізувати мислення студентів, підвищити самостійність майбутнього фахівця, внести дух творчості в навчання, наблизити його, підготувати до професійної практичної діяльності. Цей метод розкриває потенціал кожного студента, котрий може продіагностувати свої можливості самостійно, а також разом з іншими учасниками та дає змогу ефективно оцінити ці знання викладачем [5].

Ділова гра — це контрольована процедура, оскільки готується та коригується викладачем. Якщо гра проходить у запланованому режимі, викладач може не втручатися в ігрову взаємодію, а лише спостерігати й оцінювати ігрову діяльність студентів; коли дії виходять за межі плану, зривають мету заняття, викладач може відкоригувати спрямованість гри та задати емоційний настрій. Соціальна значущість ділової гри полягає в тому, що в процесі розв'язання певних завдань активізуються не лише знання, а й розвиваються колективні форми спілкування, співпраця в команді, розігруються консиліуми для вирішення складних та незрозумілих ситуацій. Часто для ліпшого висвітлення теми до ділової гри можуть підключатися дидактичні методи, зокрема пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний виклад, частково-пошуковий, дослідний. Для втілення ділової гри в навчальний процес слід дотримуватися певних методичних вимог: гра має бути логічним продовженням і завершенням конкретної теоретичної теми навчальної дисципліни; це практичне доповнення вивчення дисципліни загалом; максимальна наближеність до реальних професійних умов; слід створити атмосферу пошуку й невимушеності; має бути ретельно підготовлена навчально-методична документація; завдання чітко сформульовані; умови й правила гри; виявлення можливих варіантів розв'язання зазначеного питання; наявність необхідних матеріалів.

Як і будь-який процес, ділова гра має свої переваги й хиби в застосуванні її в освітній медицині. Серед позитивних чинників слід виділити високу мотивацію студентів, емоційну насиченість процесу навчання; підготовку студентів до професійної діяльності, формування знань і вмінь, студенти навчаються застосовувати свої знання на практиці; післяігрове обговорення сприяє закріпленню знань. Негативними є: висока працемісткість до заняття для викладача, він має бути уважним і доброзичливим протягом усієї гри; більше напруження для викладача, зосередженість на безперервному творчому пошуку, володіння акторськими даними; інколи неготовність студентів до роботи з використанням ділової гри. Якість знань в ігровій формі значною мірою залежить від авторитету викладача, його контакту з групою студентів — це дає змогу

провести на високому рівні ділову гру. Якщо викладач не викликає довіри в студентів щодо своїх знань, педагогічної майстерності, людських якостей, гра не буде мати запланованого результату, або навіть може дати протилежний результат. Ділові ігри будуються на принципах колективної роботи, практичної корисності, демократичності, змагальності, максимальної зайнятості кожного й необмеженої перспективи творчої діяльності в межах ділової гри. Вона має містити все нове й прогресивне, що з'являється в педагогічній теорії й практиці. Отже, для формування сучасного кваліфікованого фахівця важливі глибокі знання не лише теоретичного матеріалу, а й уміле та раціональне застосування теоретично набутих знань на практиці, особливо в умовах сучасного різноманіття лікарських засобів. Тому саме такі методи навчання є передумовою виконання поставлених завдань перед викладачем та студентом. Це, відповідно, має віддзеркалення на успішності студентів, які

безумовно зацікавлені, мотивовані та бажають працювати на практичних заняттях у такому запропонованому стилі у майбутньому.

ВИСНОВОК

Поеднання традиційних методів викладання з інноваційними методиками дає змогу підняти викладання предмета на новий рівень, що істотно підвищує інтерес до змісту і підсилює професійну підготовку до майбутньої лікарської діяльності.

У перспективі для підвищення ефективності педагогічної майстерності та зацікавленості студентів предметом слід упроваджувати та вивчати різноманітні інноваційні методики викладання як вітчизняних, так і закордонних фахівців. Обговорювати результати цих методик на освітніх форумах, зважаючи на зворотну рефлексію студентів-медиків наприкінці занять та після завершення вивчення дисципліни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лисунець О. В. Роль методів інтерактивних технологій навчання у підготовці студентів факультету медичної психології дисципліни «Педіатрія» / О. В. Лисунець // Вісн. Вінниц. нац. мед. ун-ту. — 2014. — № 2. — Т. 18. — С. 568–571.
2. Малафійк І. В. Дидактика : навчальний посібник / І. В. Малафійк. — К. : Кондор, 2009. — 406 с.
3. Медицинское образование в мире и в Украине / Ю. В. Поляченко, В. Г. Передерий, А. П. Волосовец [и др.]. — Х. : Контраст, 2005. — 464 с.
4. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. Л. Ортинський. — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 472 с.
5. Проблеми підготовки лікарів і покращення навчання студентів 6-го курсу шляхом розвитку творчості та удосконалення клінічного мислення з внутрішньої медицини / В. І. Денисюк, В. П. Іванов, Г. І. Коцута [та ін.] // Новости медицины и фармации. — 2013. — № 5 (449). — С.16.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ХМАПО ПЛАТНИХ ЦИКЛІВ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ Й УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ НА 2015 РІК

КАФЕДРА ГІГІЄНИ ПРАЦІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПАТОЛОГІЇ

Зав. кафедри проф. Ніколенко Є. Я.

Гігієна праці. Суміжний цикл. Лабораторне дослідження факторів навколишнього середовища 16.11–20.11

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ ТА ЕПІДЕМІОЛОГІЇ

Зав. кафедри проф. Карабан О. М. тел. 310-01-73; 711-80-36

Гігієна дітей та підлітків (для лікарів, які підтверджують звання лікар-спеціаліст) 21.10–19.11

Лабораторні дослідження факторів навколишнього середовища (для лікарів, які атестуються на II, I, вищу категорії) 02.11–01.12

Гігієна харчування (для лікарів, які атестуються на II, I, вищу категорії) 20.11–18.12

Профілактика ВІЛ/СНІДу і парентеральних вірусних гепатитів (для лікарів терапевтичного, хірургічного, педіатричного, стоматологічного, медико-профілактичного профілю) 09.11–23.11

КАФЕДРА КЛІНІЧНОЇ БІОХІМІЇ, СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ТОКСИКОЛОГІЇ ТА ФАРМАЦІЇ

Зав. кафедри проф. Петюнін Г. П. тел. 711-79-97; 711-80-41

Загальна фармація (для старших провізорів, які атестуються на II, I, вищу категорії) 09.11–08.12